

Försvarshögskolan

Självständigt arbete (30 hp)

Författare		Program/Kurs
Magnus Torstensson		HOP SA 2024
Handledare		
Linda Johansson		Antal ord: 9831
		Kurskod
		2UK023
Avskräckning mot terrorism. En studie av den svenska strategin		
<p>ABSTRACT: This study analyzes Sweden's national strategy against violent extremism and terrorism with a focus on the principles of deterrence through tactical denial, strategic denial, and the society's resilience. Given the rising terrorism threat and the unique challenges faced by small states, this theory-consuming case study examines how well adapted the Swedish strategy is in the perspective of deterrence by denial with the help of a theoretical framework.</p> <p>The study highlights how specific security measures, interagency cooperation, and technological advancements contribute to tactical deterrence. It also discusses political and social reforms and international cooperations that support strategic deterrence. The importance of the society's resilience through public education and victim support structures, to enhance recovery and resistance against terrorist threats, is studied.</p> <p>The result of the study shows that the Swedish strategy is well structured to deter terrorism but that there are certain areas, specifically in cost-effectiveness, where improvements can be made.</p>		
Nyckelord: Avskräckning, Terrorism, Svensk strategi, Förvägringsstrategier, Fallstudie		

Innehåll

1. INLEDNING.....	3
PROBLEMFÖRMULERING	3
STUDIENS BIDRAG OCH SYFTE	4
FORSKNINGSÖVERSIKT	4
FÖRVÄGRAN OCH BESTRAFFNING SOM AVSKRÄCKNING.....	6
FORSKNINGSLUCKA	6
2. FORSKNINGSDESIGN OCH METOD.....	8
FORSKNINGSDESIGN	8
EMPIRISKT URVAL.....	8
AVGRÄNSNINGAR	9
CENTRALA BEGREPP	9
3. TEORETISKT RAMVERK	11
STRATEGIER FÖR AVSKRÄCKNING.....	11
APPLICERBARA STRATEGIER FÖR SMÅSTATER.....	11
TAKTISK FÖRVÄGRAN.....	12
STRATEGISK FÖRVÄGRAN.....	13
SAMHÄLLELIG RESILIENS.....	14
ANALYSVERKTYG.....	14
4. ANALYS AV SVERIGES STRATEGI.....	16
TAKTISK FÖRVÄGRAN.....	16
STRATEGISK FÖRVÄGRAN.....	17
SAMHÄLLELIG RESILIENS.....	19
SAMMANFATTANDE ANALYS AV DE TRE PRINCIPERNA.....	20
5. SLUTSATSER.....	23
STUDIENS RESULTAT.....	23
METODOLOGISK DISKUSSION	24
STUDIENS PRAKTISKA BIDRAG OCH FORTSATT FORSKNING	25
LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING.....	26

1. Inledning

Trots att terrorism är ett växande globalt hot som expanderar i flera domäner, bland annat cyberdomänen och informationsdomänen, står många länder inför utmaningen att effektivt formulera och implementera strategier som inte bara minskar förekomsten av terrorism utan också begränsar dess långsiktiga skadliga verkningar på samhället. Terrorism är ett hot som måste hanteras inom ramen för en stats säkerhetsarbete.

Sverige har utsatts för terroristattacker, hot om attacker och försök till attacker under de senaste 30 åren. Den senaste attacken i Sverige med dödlig utkomst var terrordådet på Drottninggatan i Stockholm den 7:e april 2017. (Wikipedia 2024) Den primära hotbilden har framför allt varit islamistisk terrorism, men även terrorhot från andra typer av grupperingar nämns i säkerhetspolisens hotbedömningar. (Säkerhetspolisen 2024) Den 18 augusti 2023 beslutade säkerhetspolisen att terrorhotnivån i Sverige skulle höjas till en fyra, på en femgradig skala. Under inledningen av 2024 beslutades att nivån, efter att Nationellt Centrum för Terrorhotbedömning (NCT) släppt sin helårsbedömning för 2024, skulle kvarstanna på nivå fyra, vilket innebär högt hot.

En viktig del i att hantera ett terrorhot, på en politisk strategisk nivå, är att ha en tydlig nationell policy. Sverige har ett flertal nationella strategidokument, som sammantaget utgör den svenska strategin för att hantera terrorism. I slutet av 2023 presenterade regeringen ”Nationell strategi mot våldsbejakande terrorism – förebygga, förhindra och hantera” (Regeringskansliet 2023a) som är en ny nationell strategi för att omhänderta problematiken med terrorism.

Forskningen presenterar en rad teorier vad gäller strategier mot terrorism och hur dessa bäst bör implementeras av en stat för att vara effektiva. Som en del i statens nationella strategi ingår det att verka avskräckande för att förhindra terrorism.

Problemformulering

Den nuvarande forskningen presenterar en rad teorier vad gäller strategier mot terrorism och hur dessa bäst bör implementeras av en stat för att nå avsedd effekt. En del i strategiarbetet avhandlar ”avskräckning” som metod för att förhindra terrorism.

Den här studien avser att analysera hur Sveriges nationella strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism tillämpar taktiska principer för avskräckning, samt utvärdera dessa principer utifrån teoretiska modeller för avskräckning.

Den svenska strategin mot våldsbejakande extremism och terrorism är mångbottnad och hanterar allt från inhemska problem som lokal radikaliserings till hantering av pågående terroristhandling. Där ligger strategier för att avskräcka en aktör från att begå terroristhandlingar mot Sverige. Därtill är det avgörande att förstå i vilken utsträckning befintliga strategier, specifikt inom områdena taktisk förnekelse, strategisk förnekelse och samhällelig resiliens, är anpassade för att avskräcka terrorism baserat på teoretiska grunder. Den övergripande problemformuleringen går att bryta ner i en huvudsaklig frågeställning för underökningen.

- *Hur väl anpassad är den svenska strategin mot våldsbejakande extremism och terrorism i termer av avskräckning, när den utvärderas mot vetenskapliga avskräckningsteorier?*

För att ytterligare bidra till kunskap om den svenska strategin kommer undersökningen också söka svar på om den svenska strategin, på teoretiska grunder, går att förbättra.

- *Går det, med det teoretiska ramverket som stöd, identifiera områden som kan förbättras i den svenska strategin?*

Studiens bidrag och syfte

Sverige har under de senaste åren mött ett ökat terrorhot, vilket framgår av höjningen av terrorhotet under 2023. Strategier om terrorismavskräckning är generellt utvecklade för stormaktsländer med resurser att genomföra bestraffningsstrategier för avskräckning, vilket gör att strategin är svår att applicera på småstater med begränsade resurser och annan hotbild. Center mot våldsbejakande terrorism vid Brottsförebyggande rådet, MSB, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska senast den 20 februari 2025 lämna varsin delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet. (Regeringskansliet 2023b) Vid tiden för denna undersökning är det mer än nio månader kvar tills denna redovisning sker, vilket ger ett mervärde att redan nu skapa förutsättningar för fortsatta undersökningar. Genom att analysera den svenska strategin mot terrorism kan kunskap om småstatens strategiska val med eventuella fördelar och brister belysas.

Forskningsöversikt

Före den 11 september, och det efterföljande "Kriget mot terrorismen", bedrevs det begränsad forskning inom fältet avskräckning mot terrorism. En generell uppfattning tycks ha varit att terrorism som fenomen inte kunde avskräckas och att andra metoder än avskräckning var mer fruktsamma. Ställningstagandet grundades i uppfattningen att avskräckningsmetoder inte kunde fungera på asymmetriska hot. (Wenger och Wilner 2012:21–22) Global terrorism är en del av benämningen asymmetriska hot då de faller utanför de konventionella säkerhetsstrategiernas sedvanliga områden.

Forskningen inom området spretar och kunskapen om hur avskräckning mot terrorism bör appliceras i framgångsrika säkerhetsstrategier divergerar i hög grad. (Romaniuk 2019:637) Generellt går det att argumentera att avskräckning sker med två olika typer av strategier. Den första strategin benämns *Deterrence by Denial (Avskräckning genom förvägran)* där tyngdpunkten i strategin går ut på att förvägra en motståndare framgång med sin aktivitet genom fysiska och konceptuella hinder. (Kroenig och Pavel 2012:22–23) Syftet är att motståndaren ska bedöma att framgång kan inte nås, och därigenom blir han avskräckt från att genomföra sitt angrepp. Den andra strategin benämns *Deterrence by Punishment (Avskräckning genom bestraffning)* där strategin består i att motståndaren upplever att kostnaden för ett angrepp blir för stort gentemot de fördelar det för med sig. (Kroenig och Pavel 2012:22–23) Avskräckning syftar till att upprätthålla ett oförändrat tillstånd, *status quo*. Det är en balans där risk och nytta vägs mot varandra och angriparen skall bli avskräckt från att genomföra sin handling då kostnaden blir för stor, eller riskerna för höga. I ett djupare perspektiv på avskräckning som strategi används tre komponenter för att beskriva hur effektiv en avskräckning är; (Haffa, Robert P. 2018:96), (Stone 2012:112–16) Förmåga – att ha förmåga att genomföra det hot som avskräckningen bygger på, trovärdighet – att vara beslutsam och ha en tydligt uttalad vilja om att genomföra hotet, kommunikation – att kunna kommunicera sitt hot till den upplevda motståndaren.

I forskningsfältet talas det om fyra vågor för att beskriva progressionen av forskning kring avskräckning. Generellt går det säga att de tre första vågorna avhandlar bipolär avskräckning,

där kärnvapen ingår, och den fjärde avhandlar konventionell avskräckning (Knopf 2010:1) där asymmetrisk avskräckning ingår. Den första vågen påbörjades efter andra världskriget när USA hade monopol på kärnvapen. Den andra vågen kom på 1950 - 60-talet när spelteorier togs fram för att fördjupa kunskapen om avskräckning när även Sovjetunionen hade anskaffat kärnvapen och det kalla kriget påbörjats. Den tredje vågen inträdde på -70 talet och innefattade statistiska analyser samt fallstudier för att fördjupa kunskapen om konventionell avskräckning. Den fjärde vågen kom efter kalla krigets slut när de teorier från den tredje vågen, som avhandlade avskräckning mellan stater, inte längre var applicerbara och hoten mer asymmetriska.

Efter kalla krigets slut har avskräckning framför allt handlat om att motverka global terrorism, hävda nationell integritet samt hindra spridningen av massförstörelsevapen vilket *Patrick M Morgan* framhåller. (Morgan 2012:85) Han belyser behovet av att utveckla teorier samt det forskningsfält som avhandlar konventionell avskräckning. *Morgan* lyfter fram avskräckning mot asymmetriska hot, såsom terrorism och cyberhot, som områden där forskningen behöver fördjupas. *Morgan* argumenterar i sin forskning för att de teorier om avskräckning som används av forskare idag är allt för påverkade av kalla krigets syn på avskräckning. Teorierna och även metoderna måste förnyas för att kunna avskräcka terrorism. *Scott Nicholas Romaniuk* delar synsättet och framför i sin forskning (Romaniuk 2019:85–88) att det är en återkommande trend i forskningsfältet gällande problematiken med att vara allt för enkelspårig i sitt synsätt på avskräckning mot terrorism.

För att kunna avskräcka ett asymmetriskt hot som terrorism finns det ett flertal strategier om hur detta kan genomföras. Ett sätt att bryta ner avskräckningsstrategier är att kategorisera dessa i indirekta och direkta strategier. (Kroenig och Pavel 2012:26) *Matthew Kroenig* och *Barry Pavel* ställer upp dessa strategier i en fyrfältsmatrix, benämnt ”*tool kit*” där de lägger in avskräckning genom bestraffning och avskräckning genom förvägring i form av öka kostnader och förvägra förmåner. Resultatet blir fyra olika strategier där kombinationen av de olika metoderna ger möjlighet att hota motståndaren i flera olika dimensioner. *Direct response* – innebär att hotet om vedergällning riktar sig mot terroristerna och kan vara kinetiska attacker eller riktade operationer. (Kroenig och Pavel 2012:25–27) *Indirect response* – innebär att vedergällningen inte sker mot terroristerna, utan mot något de värderar, som familj och ekonomi. (Kroenig och Pavel 2012:27–28) *Taktisk förvägran* – innebär att avskräckning sker genom att förvägra terroristerna framgång med sin attack. Detta sker till exempel genom förstärkt bevakning och proaktivt underrättelsearbete. (Kroenig och Pavel 2012:28–31) *Strategisk förvägran* – innebär att avskräckning sker genom att kommunicera att terroristernas strategiska mål aldrig kommer att uppfyllas, även om de genomför sina attacker. (Kroenig och Pavel 2012:31–33)

Dessa fyra strategier utgör grunden för den palett av verktyg som kan användas då terrorism i sig inte är ett homogent hot. *Kroenig* och *Pavel* lyfter fram de två förvägringsstrategierna som de mest fruktsamma för att uppnå avskräckning, även om avskräckning i sig inte är tillräckligt för att motverka terrorism som fenomen. Denna hållning, att förvägra terroristerna att uppnå sina mål genom förvägringsstrategier, går även att utläsa av *Bruno S Frey* och *Simon Luechingers* forskning. (Frey och Luechinger 2008:107–14) I sitt resonemang väljer de att se till tre olika typer av strategier för att avskräcka terroristerna från att genomföra fysiska attacker. En väsentlig skillnad mot *Kroenig* och *Pavel* är att de bryter ner förvägringsstrategierna i faktorer kopplade till terroristgruppernas strategiska mål och drivkrafter där de argumenterar för att decentralisera det egna landets statskicks och ekonomi i syfte att göra det mindre sårbart och därigenom minska verkningsgraden av terrorism. (Frey och Luechinger 2008:108)

Förvägran och bestraffning som avskräckning

För att ytterligare belysa förespråkandet av förvägringsstrategier som en framgångsrik avskräckning är *Robert F Trager* och *Dessislava P. Zagorcheva* ytterligare exempel, som i sin forskning, framhäver fem punkter för att effektivt avskräcka terrorism ur ett amerikanskt perspektiv. (Trager och Zagorcheva 2005:87–123) De fem punkterna förespråkar en blandning av de fyra fält *Kroening* och *Pavel* presenterar i sin "tool kit". (Kroening och Pavel 2012:25) *Andreas Wenger* och *Alex Wilner* kommer till liknande slutsatser i sin bok (Wenger och Wilner 2012) som *Trager* och *Zagorcheva*. Förvägringsstrategier är de mest gynnsamma enligt författarna, som sammanfattar fler författares artiklar i sin bok (Wenger och Wilner 2012:310). Kostnadseffektiviteten är en sådan faktor som *Trager* och *Zagorcheva* diskuterar och slutsatserna i deras analys är att avskräckning på taktisk nivå är kostsam, särskilt taktiska åtgärder för skydd och bevakning. Dock är det mer kostnadseffektivt att vidta åtgärder än att inte göra någonting alls i ett längre perspektiv. Forskningen visar att koordinerade samarbeten mellan säkerhetsmyndigheter, för att på så sätt ge en ökad effektiviteten i avskräckningsåtgärderna, är en metod som är framgångsrik. (Frey och Luechinger 2008:108–12) Ytterligare en aspekt på förvägringsstrategier är vikten av att förstå hotet, det vill säga terroristnätverkens uttalade intention, incitament och beteenden. Därigenom går det utveckla anpassade förvägringsstrategier som effektivt kan påverka deras operationer. (M. och Sandler 2005:191–98)

Bestraffningsstrategier lyfts fram av *Jeffrey W. Knopf* som en metod en del forskare fortsatt förespråkar. (Knopf 2010:14–16) Dessa sätter samman bestraffningsstrategier med trovärdighet och förmåga i formen att skapa avskräckning. Inom ramen för bestraffningsstrategier ingår *Direct Response* som en del, vilket bygger på att en nation har förmåga att kunna genomföra direkta kinetiska insatser mot terroristnätverk och terrorister vart än de befinner sig. (Kroening och Pavel 2012:25–27) Därutöver är också förmågan att påtvinga ekonomiska konsekvenser en del av bestraffningsstrategierna, genom att införa sanktioner mot terroristnätverk och de som stöttar dem, samt att beslagta egendomar. (Gearson 2012:173) Konceptet om ekonomiska metoder för bestraffningsstrategier kräver således att staten har stora ekonomiska och globala resurser samt möjligheten att inom ramen för ett förbund av stater eller genom bilateral/multilateral samarbeten införa ekonomiska konsekvenser. (Gearson 2012:181) Genom att påvisa förmåga uppnås trovärdighet i avskräckningen, vilket är vitalt för att denna typ av strategi skall anses vara lyckad.

Ett exempel på en småstat som enligt forskningsfältet använder både bestraffning- och förvägringsstrategier är Israel, som anpassat sina strategier för att avskräcka primärt Hamas och Hizbollah. En viktig komponent i Israels avskräckningsstrategi är förmågan till samhällelig resiliens, det vill säga den generella förmågan i samhället att utstå oväntade händelser. (Gearson 2012:186–88) vilket medför att avskräckning kan uppnås genom att terroristerna inte kommer att uppnå målet med att ingjuta fruktan.

Forskningslucka

Det har i den fjärde vågens forskning kring avskräckning bedrivits studier om avskräckning mot terrorism. Det finns dock en betydande brist på studier som fokuserar på småstater med begränsade resurser, som exempelvis Sverige. Tidigare forskning har primärt riktat in sig på stormakter med resurser och kapacitet att genomföra bestraffningsstrategier, vilket gör det svårt att tillämpa dessa modeller på svenska förhållanden. *Knopf*, som exempel, framhåller att det funnits andra metoder än att starta ett globalt krig mot terrorism för att decimera och angripa ett terroristnätverk som al Quida, men i och med att kriget bröt ut fanns inte längre några incitament för angränsade grupper att motverka al Quida, utan snarare blev effekten den

motsatta och stödet ökade.(Knopf 2010:25) En småstat, som exempelvis Sverige, hade aldrig kunnat nyttja en sådan strategi då småstater sällan har tillräckliga resurser eller global påverkan.

Kostnadseffektivitet och en balanserad tillämpning av förvägringsstrategier är kritiska faktorer för småstater, (Wenger och Wilner 2012:310) men det saknas detaljerad forskning på hur dessa strategier kan optimeras i en småstats kontext. Vidare finns det ett behov av att undersöka hur Sveriges unika politiska och kulturella samhälle implementerar strategier för att avskräcka terrorism. Genom att studera dessa luckor kan framtida forskning bidra till att utveckla mer skräddarsydda och effektiva strategier för att avskräcka och i längden motverka terrorism.

2. Forskningsdesign och metod

Forskningsdesign

Enfallstudier som koncept är särskilt lämpligt då den här undersökningen avser att undersöka ett specifikt fall, alltså Sveriges strategi, som ska förklaras genom att tillämpa vedertagna teorier om avskräckning.(Yin 2018:48–49) Den empiriska undersökningen är förklarande och teoribildningen finns sedan tidigare, vilket gör undersökningen teorikonsumerande eftersom fallet är det centrala i undersökningen.(Esaiasson m.fl. 2017:89–90) Dock har undersökningen vissa teoriutvecklande inslag,(Esaiasson m.fl. 2017:42) dessa går att identifiera i operationaliseringen där teorier anpassats för att passa undersökningens art. Detta görs för att teorier om avskräckning mot terrorism primärt avhandlar stormakter.

Den teorikonsumerande ansatsen passar undersökningen bättre än en teoriprovande ansats, i vilken teorin står i centrum. Fördelen med att nyttja en teorikonsumerande undersökning är att slutsatserna i större utsträckning syftar till att utgöra underlag för fortsatt forskning. I en teoriprovande studie är det att nå generaliserbarhet som väger tyngre.(Esaiasson m.fl. 2017:88–90) Den beroende variabeln i undersökningen blir således den svenska strategins teoretiska förmåga att avskräcka terrorism. Denna variabel undersöks genom att tolka hur väl strategidokumentet beskriver åtgärder och initiativ som syftar till att avskräcka terrorism. De oberoende variablerna i undersökningen blir därför taktisk förnekelse, strategisk förnekelse och samhällslig resiliens.

Analysen sker genom en kvalitativ och tolkande ansats, vilket innebär att textanalys används för att applicera det teoretiska ramverket på det empiriska materialet. Denna metod är användbar för att förstå hur olika aspekter av ett fenomen är relaterade och hur de kan tolkas utifrån befintliga teorier. I resultatet av studien kan metoden också identifiera om någon av de oberoende variablerna inte är nödvändiga för att förklara ett specifikt fenomen.(George och Bennett 2005:81–82)

Empiriskt urval

För att kunna undersöka den svenska strategin avseende våldsbejakande extremism och terrorism med stöd av teoribildningen, inom ramen för en enfallsstudie, har följande tre dokument valts ut för att beskriva den svenska strategin:

- *Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet, Skr. 2016/17:213*
- *Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism – förebygga, förhindra, skydda och hantera, Skr. 2023/24:56*
- *Stärkt försvarsförmåga, Sverige som allierad. Ds 2024:6*

Dessa tre dokument ger en holistisk syn på hothantering för en stat där huvuddokumentet i undersökningen utgörs av "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism". För att ge ytterligare empiri till undersökningens oberoende variabler har två dokument till valts ut som avhandlar säkerhetspolitiska strategier samt cybersäkerhetsstrategier.

Avgränsningar

Undersökningen ska vara relevant mot svenska förhållanden och därför avgränsas teoribildningen i undersökningen till att omfatta förvägringsstrategier. Därmed avhandlas inte bestraffningsstrategier i undersökningen. Andra hot som i forskningsfältet benämns som asymmetriska, cyberkrigföring, hybridkrigföring och ekonomisk krigföring som exempel, kommer inte analyseras individuellt utan dessa ingår i det holistiska konceptet terrorism. Kärnvapen och dess bipolära avskräckning kommer inte att belysas då dess inverkan på asymmetriska hot, som terrorism, bedöms som obetydlig och små stater inte har direkt tillgång till dessa. Det gör också att hotet från terroristgrupperingar att använda kärnvapen, eller andra massförstörelsevapen, inte heller kommer att undersökas.

Undersökningens beroende variabel kommer att analyseras kvalitativt, vilket innefattar att undersöka den teoretiska effekten av olika implementerade åtgärder. Undersökningen kommer inte att se på faktiska förhållanden eller mäta effekt genom någon annan metod än att tolka strategidokumentet med stöd av teoribildningen.

Studien syftar till att analysera avskräckning mot terrorism i kontexten av den svenska strategin. Vilket innebär att analysen primärt vilar på strategiskt-politiska dokument och kommer inte att avhandla juridisk lagstiftning eller regelverk knutna till strategin. Därtill avhandlas inte heller respektive myndigheters strategiska styrdokument för att hantera och avskräcka terrorism. Syftet med avgränsning är att undersöka Sveriges strategiska förmåga till avskräckning och därmed låta analysen ske på en politisk-strategisk nivå.

Centrala begrepp

Följande centrala begrepp förkommer i studien. För att studien ska eftersträva en hög inre validitet samt generaliserbarhet preciseras här de centrala begrepp som förekommer i texten.

För att definiera **terrorism** används EU:s definition som också återfinns inskriven i den svenska lagstiftningen. Forskare inom området använder snarlika definitioner som står att finna i svensk författningssamling där terrorism är en gärning som:

”... allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation och avsikten med gärningen är att 1.injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp, 2, otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller 3.allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation.”(Regeringskansliet 2003)

Avskräckning som term används för att beskriva de metoder som kan nyttjas för att få en motståndare att avstå från att genomföra en handling. I den strategiska kontexten av nationalstater innebär detta att en stat vill förmå en annan stat, eller en icke statlig aktör, att avstå från en handling som inte ligger i linje med den avskräckande statens vilja. Genom en effektiv kommunikation att förmedla förmåga och trovärdighet uppnås avskräckning mot motståndaren, som uppfattar att kostnaden att genomföra handlingen blir allt för stor.(Stone 2012:109)

Strategisk förvägran är en metod för att systematiskt neka en motståndare nödvändiga resurser, förmågor eller stöd för att utföra en önskad handling. Exempelvis att begränsa motståndarens tillgång till kritiska resurser, förhindra spridning av dess ideologi, i syfte att minska

risken för radikaliserings, samt påverka motståndarens förmåga att kunna genomföra sina planerade aktioner.(Gearson 2012:183)

Taktisk förvägran är inriktad på de operationella aspekterna av säkerhetsarbetet. Vilket genom fysiska och konceptuella åtgärder försöker minimera en motståndares förutsättningar att lyckas genomföra sina attacker. Det handlar om att skapa och upprätthålla hinder som direkt påverkar terroristernas förmåga att agera effektivt.(Gearson 2012:182–91) Vilket kan innefatta åtgärder som att öka säkerheten kring högvärdiga mål, förbättrat underrättelsearbete och förstärka polisens, och andra säkerhetsorgans, kapacitet att reagera och agera på hot.

3. Teoretiskt ramverk

Strategier för avskräckning

För att skapa förutsättningar för att undersöka den svenska strategin och svara på undersökningens problemformulering kommer ett flertal teorier om förvägringsstrategier operationaliserats. Syftet är att skapa ett analysverktyg att använda för att analysera den svenska strategin. Inledningsvis beskrivs relevanta teorier som är applicerbara för småstater.

Applicerbara förvägringsstrategier för småstater

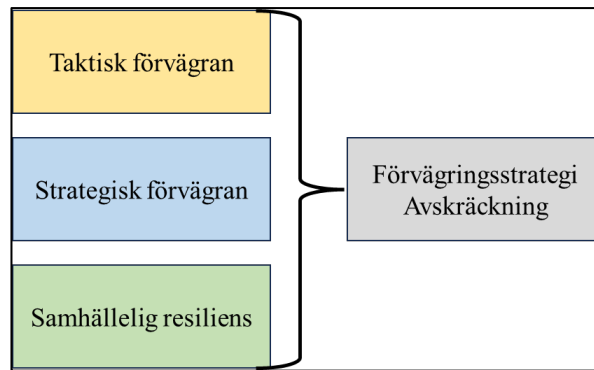
Forskningen visar att en kombination av bestraffnings- och förvägringsstrategier är effektiva för att skapa en effektiv avskräckning, (Romaniuk 2019:632–37) men för småstater som har begränsade resurser är det praktiskt mer genomförbart att fokusera enbart på förvägringsstrategier. Israel används som ett exempel i forskningen på en ”småstat” som använder både bestraffnings- och förvägringsstrategier för att avskräcka terrorism. Förvägringsstrategier för att försvåra attacker i form av murar och ökad bevakning. (MacKinney 2015:9) En viktig komponent i Israels avskräckningsstrategi är även förmågan till samhällelig resiliens, det vill säga den generella förmågan i samhället att utstå oväntade händelser, (Gearson 2012:186–88) vilken medför att avskräckning kan uppnås genom att terroristerna inte kommer att uppnå målet med att ingjuta fruktan.

Kostnadseffektivitet och att påtvinga kostnader för terrorister har flertalet forskare återkommit till som en framgångsfaktor inom ramen för förvägringsstrategier på taktisk nivå. Genom att på ett trovärdigt sätt kommunicera att ett terroristattentat kommer att bli kostsamt är det möjligt att avskräcka. (M. och Sandler 2005:186) Framför allt går kostnader att koppla till säkerhetsarrangemang och till organisatoriska åtgärder för att minska konsekvenserna av angrepp.

För att bryta ned förvägringsstrategier i principer kommer undersökningen använda *John Gearsons* teori där förvägringsstrategier förklaras genom ett antal drivande principer, och sätts i en förklarande kontext (Gearson 2012). *Gearsons* teorier om framförallt taktiska förvägringsstrategier inom avskräckning citeras i flera andra forskares verk och är därav att anses som vedertagna. Det går att utläsa att taktiska och strategiska förvägringsstrategier är två principer för att generera avskräckning. (Kroenig och Pavel 2012:28–33) Sammantaget handlar dessa strategier om att minimera eller eliminera terroristers förmåga att genomföra attacker. De taktiska strategierna och de strategiska strategierna är beroende av varandra för att uppnå avskräckning.

Gearson och *Eric Vad* belyser också samhällets resiliens som en viktig princip för att avskräcka terrorism. För att ytterligare minska påverkan av terrorism och dess skadliga verkan i form av attacker och påverkan på samhället, måste samhället vara förberedd på oväntade händelser. (Gearson 2012:191) För att hantera samhällets resiliens, vilket även innefattar säkerhetsmyndigheter, sjukvård och försvar, måste det finnas tydliga åtgärder för detta i nationella strategier för att hantera terrorhot. (Vad 2018:161–62) Den psykologiska aspekten är särskilt viktigt för att befolkningen ska utstå en attack och för att terroristernas målsättning med attacker, att genom attentat ingjuta fruktan och nå politiska vinster, minskar. (Gearson 2012:186–90)

Sammantaget ger det tre huvudsakliga principer att uppnå förvägringsstrategier för avskräckning. Dessa är Taktisk förvägran, Strategisk förvägran och Samhällelig resiliens.

(Bild 1: De tre grundläggande principerna för förvägringsstrategi avskräckning)

Dessa tre principer kommer nedan att studeras för att hitta lämpliga indikatorer att använda i analysverktyget. Indikatorer markeras med understruken text och återfinns sedan i operationaliseringens matrix, hädanefter benämnt analysverktyg. Indikatorerna kommer sedan att för- ses med specifika frågor till empirin för att kunna studera den svenska strategin med utgångs- punkt i problemformuleringen.

Taktisk förvägran

Taktisk förvägran inbegriper omedelbara och konkreta åtgärder för att störa terroristgrup- pernas aktivitet och förmåga att genomföra attacker. Genom att direkt kunna påverka och elimi- nera hot, är målet att minska terrorismens effektivitet genom att försvåra och göra attacker mer kostsamma.

Specifika säkerhetsåtgärder innefattar allt från fysisk säkerhet vid högvärdiga mål och viktig infrastruktur till cyberförsvar och gränskontroller. Dessa åtgärder syftar till att hindra terroris- ter från att få tillfälle att genomföra en attack och påverka mängden resurser som krävs för att kunna genomföra en attack.(Trager och Zagorcheva 2005:106–7) Dessa insatser är viktiga då de försvårar för terroristernas aktivitet. I teoribildningen används termen att *”hardening pot- ential targets”* vilket menas att göra det svårt att nå framgång med en attack.(Gearson 2012:186)

För att taktisk förnekelse som strategi ska vara effektiv, krävs också en god samverkan mellan polis, militär, underrättelsetjänster och andra relevanta myndigheter. Genom samordnade in- satser kan information delas snabbt och åtgärder samordnas effektivare för att snabbt kunna reagera på hot. Det är ytterst viktigt att det finns en transparens och välfungerande utbyten mellan säkerhetsorganisationerna för att staten ska kunna maximera sin kapacitet för att kunna svara upp mot hot.(Vad 2018:163–64)

Att ha väl utvecklade övervaknings- och underrättelsemetoder medger en kontrollerad över- vakning som leder till en god lägesbild. Detta är viktigt för att snabbt mobilisera resurser om ett hot uppstår. En väl fungerande underrättelse- och säkerhetsstruktur, med utvecklad

förmåga till analys, är vitalt för att kunna förse beslutsfattare med goda beslutsunderlag innan attacker sker.(M. och Sandler 2005:196)

Genom att undersöka specifika säkerhetsåtgärder, samverkan mellan myndigheter, och övervakning samt underrättelseinsatser, ges en möjlighet att bedöma hur effektiva dessa taktiska strategier är för att direkt försvåra genomförandet av terrorattacker. Genom att försvåra attacker uppnås avskräckning. Dessa faktorer inom taktisk förvägran, som här presenterats som indikatorer, fungerar bäst när de är del av en större, strategiskt samordnad plan. Genom att förstå och implementera taktiska förnekelsestrategier, kan myndigheter på ett effektivt sätt minska risken för terroristattacker och därigenom stärka den nationella säkerheten.

Strategisk förvägran

Strategisk förvägran syftar till att påverka de strukturella och ideologiska fundamenten som gynnar terroristorganisationer.(Wilner 2011:23–24) Generellt går det att argumentera för att strategisk förvägran bygger på insikten om att terrorism inte enbart drivs av individuella beslut eller isolerade handlingar. Terrorism som fenomen är beroende av en bredare kontext av politiska, ekonomiska och sociala faktorer. Dessa faktorer gynnar radikaliserings och våldsbejakande extremism. Genom att vidta åtgärder för att långsiktigt påverka faktorerna kan stater påverka den miljö som är grogrunden till terrorism.

Inom teoribildningens belyses vikten av adaptiva policyförändringar som ett svar på terrorismens dynamiska natur. Detta inkluderar att producera lagar och regler som direkt adresserar nya terrorhot och metoder som terrorister använder. En flexibel lagstiftning är avgörande för att bekämpa terrorism och bidra till avskräckning.(M. och Sandler 2005)

En central indikator för strategisk förnekelse är genomförandet av politiska och sociala reformer som syftar till att skapa mer integrerade och rättvisa samhällen. Detta kan innefatta allt från lagstiftning för att skydda minoriteters rättigheter, till ekonomiska reformer som skapar sysselsättning och minskar sociala klyftor i utsatta områden. Genom att påverka själva grundproblemen till radikaliserings, vilket generellt är socioekonomiska faktorer, kan själva grunden till radikaliserings påverkas.(Vad 2018:162)

Effektiv strategisk förvägran kräver också väl utvecklade internationella samarbeten.(Vaicekauskaite 2017:10) Genom att samarbeta med andra nationer, internationella organisationer och icke-statliga aktörer, kan länder utbyta underrättelseinformation och samordna rättsliga och finansiella åtgärder. Det gynnar också gränsöverskridande säkerhetsstrategier, vilket bidrar till avskräckning.(Vad 2018:163)

En tredje indikator för strategisk förnekelse är förebyggande arbete och effektiva kommunikationsstrategier som når ut till utsatta grupper. Program som syftar till att minska risken för radikaliserings. Det är viktigt att stärka samhället mot extremistisk propaganda genom att upplysa och informera.(Vad 2018:159)

Genom att analysera politiska och sociala reformer, internationella samarbeten, samt förebyggande arbete och kommunikationsstrategier, går det att analysera hur Sverige byggt sin strategi för att förneka politiska och sociala vinster för terrorister, vilket i ett långsiktigt perspektiv bidrar till strategisk avskräckning. Dessa indikatorer hjälper till att utvärdera hur dessa bredare strategier hanterar orsakerna till terrorism och förhindrar dess långsiktiga effekter.

Samhällelig resiliens

Konceptet av samhällelig resiliens betonar vikten av en holistisk strategi för att förbereda samhället på terrorism. Samhällelig resiliens är en avgörande aspekt i att förebygga och hantera effekterna av terrorism. Det är också en teoretisk princip som syftar till att stärka samhällets förmåga att motstå, anpassa sig och återhämta sig från terrorattacker. (Gearson 2012:186–87) Det innefattar både proaktiva förberedelseåtgärder innan attacker och effektiva motåtgärder, vilket bidrar till en minskning av effekterna av terrorism. Genom att effekterna av en potentiell attack minskas, bidrar principen till avskräckning.

Utbildningsprogram och informationskampanjer är viktiga för att bygga kunskap och medvetenhet om terrorism bland allmänheten. Genom att utbilda medborgarna i hur man känner igen och rapporterar potentiella hot kan responstiderna för samhället minskas när ett hot väl uppstår. Detta minskar chanserna för terrorister att lyckas med en attack. Forskning visar att välunderrättade samhällen drabbas mindre av effekterna av terrorism, eftersom medborgarna kan agera som en första försvarslinje och samarbeta effektivt med myndigheterna. (Gearson 2012:191)

Stödstrukturer för offer och deras återhämtning spelar också en viktig roll i att bygga resiliens i samhället. Dessa strukturer innefattar psykologiskt stöd, ekonomisk hjälp och sociala tjänster som bidrar till att minska påverkan på de som drabbas av terrorattacker. När offren känner att de har stöd och resurser samt att de får adekvat hjälp av samhället, bidrar det till att stärka känslan av säkerhet och stabilitet. Det förstärker också förtroendet för regeringens förmåga att skydda sina medborgare. (Gearson 2012:191)

Lokala och gemenskapsfrämjande insatser är ytterligare en viktig faktor för att bygga samhällelig resiliens. Dessa initiativ kan inkludera lokala bevakningsinsatser, insatser som främjar förståelse och tolerans mellan olika etniska och religiösa grupper, och utbildningsinsatser som syftar till att integrera exkluderade grupper. Genom att främja social sammanhållning och inkludering minskas utanförskap som ofta kan exploateras av terroristorganisationer för att rekrytera nya medlemmar. (Vad 2018:164)

Sammanfattningsvis utgör samhällelig resiliens en viktig princip för att förstå och även motverka terrorismens påverkan på samhället. Genom att satsa på utbildningsinsatser, stödstrukturer och lokala initiativ kan samhällen utveckla en robust förmåga att inte bara hantera, utan också snabbt återhämta sig från terroristhandlingar. Dessa indikatorer möjliggör att undersökningen kan granska hur väl dessa strategier bidrar till att förstärka samhällets förmåga att motstå och återhämta sig från terrorattacker, och därigenom bidra till avskräckning.

Analysverktyg

För att kunna använda det teoretiska ramverket och undersöka den svenska strategin används analysverktyget nedan. De tre teoretiska principerna som utgör strukturen i förnekelsestrategier listas med de indikatorer som identifierats. För att kunna analysera empirin djupgående har frågor till empirin tagits fram och listas i kolumnen till respektive indikator.

Teoretisk princip	Indikator	Fråga till empirin
Taktisk förvägran	Specifika säkerhetsåtgärder	Nämns det specifika och konkreta säkerhetsåtgärder och hur de implementeras?

	Samverkan mellan myndigheter	<i>På vilket sätt adresseras vikten av samverkan mellan myndigheter?</i>
		<i>Finns det exempel på lyckad samverkan i dokumenten?</i>
	Övervakning och underrättelse	<i>Hur beskrivs metoder för övervakning och underrättelse i dokumenten?</i>
		<i>Finns det bedömningar på hur effektiva metoderna är?</i>
Strategisk förvägran	Politiska och Sociala Reform	<i>Vilka initiativ till reformer, i social och politisk kontext, presenteras som motåtgärder mot terrorism?</i>
		<i>På vilket sätt hanterar dessa reformer de underliggande drivkrafterna till terrorism?</i>
	Internationella samarbeten	<i>Vilka internationella samarbeten deltar Sverige i för att motverka terrorism?</i>
		<i>Beskriver dokumenten vilken roll dessa samarbeten spelar den nationella strategin mot terrorism?</i>
Förebyggande arbete och kommunikationsstrategier	<i>Hur beskrivs förebyggande åtgärder och kommunikationsstrategier i dokumenten?</i>	
Samhällelig resiliens	Utbildningsprogram och Informationskampanjer	<i>Hur beskriver dokumenten utbildnings- och informationskampanjer?</i>
		<i>Hur bidrar dessa program till att stärka allmänhetens motståndskraft och medvetenhet om terrorism?</i>
	Stödstruktur för Terroroffer	<i>Presenteras några stödstrukturer för terroroffer i dokumenten?</i>
	Lokala och Gemenskapsfrämjande Initiativ	<i>Vilka gemenskapsfrämjande initiativ mot terrorism framgår av strategidokumentet?</i>

(Tabell 1: Analysverktyg)

4. Analys av Sveriges strategi

Taktisk förvägran

Specifika säkerhetsåtgärder

Nämns det specifika och konkreta säkerhetsåtgärder och hur de implementeras?

I dokumentet "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism" återfinns specifika säkerhetsåtgärder för att förhindra finansiering av terrorism samt förhindra spridning av våldsbejakande extremistisk propaganda på digitala plattformar. Dessa åtgärder syftar till att direkt minska terroristernas kapacitet och förmåga att utföra attacker. (Regeringskansliet 2023a:10–12)

Den svenska strategin understryker vikten av att upptäcka individer som utgör ett säkerhetshot och därmed är samverkan mellan polisen, brottsbekämpande myndigheter och privata aktörer, så som banker och finansinstitut, prioriterad. Syftet är att effektivt förhindra att terroristerna och våldsbejakande extremister får tillgång till vapen och andra medel som kan användas för att genomföra attacker. (Regeringskansliet 2023a:15–17)

Dessa säkerhetsåtgärder beskriver en strategi som inte bara fokuserar på att kunna reagera när ett hot uppstår, utan även på förebyggande åtgärder. Detta är avgörande för att långsiktigt minska terrorismens påverkan på samhället.

Samverkan mellan myndigheter

På vilket sätt adresseras vikten av samverkan mellan myndigheter

I dokumentet "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism" framhävs Samverkansrådet mot terrorism som ett framgångsrikt exempel på myndighetssamverkan. Rådet, etablerat av Säkerhetspolisen, koordinerar åtgärder mellan 15 myndigheter för att effektivt förebygga terrorism. Regelbundna möten och strategisk dialog mellan myndigheterna bidrar till en enhetlig och effektiv hantering av terrorhot, vilket framgår av deras förmåga att snabbt anpassa åtgärder baserade på aktuell hotbild. Regeringen gav 2023 myndigheterna i rådet i uppdrag att fördjupa samarbetet. (Regeringskansliet 2023a:28–29)

Finns det exempel på lyckad samverkan i dokumenten?

Samverkansrådet och samverkan mellan myndigheter har lett till en utveckling av processer som liknar dem som används vid brottsbekämpning, vilket ytterligare förstärker den nationella kapaciteten att förebygga och svara på terrorrelaterade hot. Därutöver har regeringen gett i uppdrag till samverkansrådet att utöka samverkan till att omfatta fler myndigheter, vilket visar på en stark vilja att bredda och fördjupa samverkan mellan berörda myndigheter. (Regeringskansliet 2023a:29)

Övervakning och underrättelse

Hur beskrivs metoder för övervakning och underrättelsetjänst i dokumenten?

I dokumentet "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism" framgår att metoder för övervakning underrättelseledning finns och används. Bland annat Schengens

informationssystem (SIS). Dessa system används för att upptäcka och förhindra att individer som utgör ett säkerhetshot tar sig in i Schengenområdet. Det finns även ett fungerande polisiärt informationsutbyte mellan medlemsstaterna, inom Schengenavtalet, som torde stärka arbetet mot terrorism. Framför allt när det kommer till att kartlägga enskilda individer och deras rörelsemönster. (Regeringskansliet 2023a:37–38)

Ett annat tillvägagångssätt är utlänningskontrollen vid såväl yttre som inre gränser som utförs av Polismyndigheten. Den yttre kontrollen är viktig för att upptäcka personer som kan utgöra ett säkerhetshot mot Sverige. Den inre kontrollen är inom Sveriges gränser. Det innefattar att granska individer som saknar laglig rätt till vistelse i landet eller att de behöver övervakas av andra säkerhetsrelaterade anledningar. (Regeringskansliet 2023a:37–38)

Finns det bedömningar på hur effektiva metoderna är?

I dokumentet "Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet" beskrivs effektiviteten av metoder för övervakning och underrättelsearbete. Tekniska detektions- och varningssystem (TDV) som tillhandahålls av FRA riktas till de mest skyddsvärda verksamheterna bland statliga myndigheter och statligt ägda bolag. Dessa system bidrar till att stärka samhällets möjligheter att upptäcka och hantera IT-relaterade hot, vilket är avgörande för att förebygga och svara på säkerhetshot. Effektiviteten av dessa metoder bedöms vara hög när det gäller att identifiera och reagera på hot mot kritisk infrastruktur. (Regeringskansliet 2016:20)

Här beskrivs också vikten av att samarbeta med internationella aktörer som en del av metoderna för att ytterligare säkerställa en effektiv övervaknings- och underrättelsekapacitet inom området. Säkerhetspolisen och Försvarsmakten samarbetar för att hantera IT-relaterade hot som berör rikets säkerhet, vilket visar på en konceptuell ansats i att förstärka nationella säkerhetsinsatser. (Regeringskansliet 2016:29)

Strategisk förvägran

Politiska och Sociala Reform

Vilka initiativ till reformer, i social och politisk kontext, presenteras som motåtgärder mot terrorism?

I dokumentet "Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet" nämns olika politiska och sociala reformer som är utformade för att förebygga terrorism. Strategin belyser vikten av att stärka cybersäkerheten som en central del av nationella säkerhetsåtgärder. Det inkluderar utbildningsinitiativ som syftar till att öka medvetenheten om cyberhot bland allmänheten. Dessa utbildningar syftar till att bygga en robust försvarsmekanism mot cyberbaseerade terrorhot. (Regeringskansliet 2016:12–17) I samma dokument nämns även behovet av sociala reformer för att förbättra integrationen och minska utanförskap, vilket är viktigt för att motverka radikaliserings och extremism. Detta inkluderar program riktade till ungdomar och andra utsatta grupper för att främja inkludering och positiva samhällsengagemang som en motvikt till extremistiska budskap. (Regeringskansliet 2016:18–20)

I dokumentet "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism" nämns flera politiska och sociala reformer som syftar till att förhindra terrorism genom att direkt adressera de underliggande orsakerna till radikaliserings. Detta inkluderar politiska ansatser för att förbättra utbildningssystemet, sociala integrationsprogram, och arbete i utsatta områden för att skapa starkare sociala nätverk som kan agera motvikt till radikaliserings. Programmen betonar

vikten av inkludering och deltagande i strategin mot extremism.(Regeringskansliet 2023a:22–24)

På vilket sätt hanterar dessa reformer de underliggande drivkrafterna till terrorism?

Strategin inkluderar sociala reformer för att förbättra integration och samhällssammanhållning, vilket är viktigt för att förebygga radikaliserings och extremism. Programmen är inriktade på ungdomar och sårbara grupper, med målet att främja inkludering och positiva samhällsengagemang som en motvikt till extremistiska budskap.(Regeringskansliet 2023a:28)

Internationella samarbeten

Vilka internationella samarbeten deltar Sverige i för att motverka terrorism?

I dokumentet "Stärkt försvarsförmåga - Sverige som allierad" tas internationella samarbeten och stärkt försvarsförmåga upp som viktigt för att stärka den nationella säkerheten. Dokumentet talar i det avseendet inte explicit om terrorism, utan samtliga säkerhetshot. Ett tydligt fokus på Sveriges roll i internationella fredsbevarande insatser och samarbeten inom EU och NATO belyses som viktigt.(Sverige 2024:253–54) I dokumentet "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism" nämns internationella samarbeten genom EU, FN och andra multilaterala organisationer för att stärka den globala responsen mot terrorism. Samarbetena fokuserar på informationsutbyte, gemensamma operationer och strategisk samordning för att effektivt bekämpa terrorism och våldsbejakande extremism.(Regeringskansliet 2023a:12–14) I "Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet" nämns samarbeten inom EU och NATO som centrala för att stärka Sveriges kapacitet att hantera cyberhot och öka informationssäkerheten. Dessa samarbeten innefattar tekniskt och operativt stöd samt utveckling av en gemensam policy för cybersäkerhet, vilket är avgörande för att skydda nationell och internationell infrastruktur.(Regeringskansliet 2016:21–24)

Beskriver dokumenten vilken roll dessa samarbeten spelar den nationella strategin mot terrorism?

I dokumentet "Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet" betonas vikten av internationella samarbeten. Det är avgörande för att effektivt motverka cyberterrorism. Samarbetet med EU-länder och andra internationella partners bidrar till att stärka cybersäkerheten genom informationsutbyte. Dessa samarbeten förbättrar Sveriges förmåga att förutse och hantera cyberhot, vilket är en viktig del av den övergripande strategin mot terrorism.(Regeringskansliet 2016:24)

I "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism" beskrivs vikten av internationellt samarbete i bekämpningen av våldsbejakande extremism och terrorism. Genom samarbeten med internationella organisationer och andra länder kan Sverige utbyta viktig information och bästa praxis, vilket stärker de nationella insatserna och bidrar till en mer koordinerad internationell insats mot terrorism.(Regeringskansliet 2023a:8)

I "Stärkt försvarsförmåga - Sverige som allierad" diskuteras hur internationella försvarsallianser och samarbeten, särskilt inom NATO, spelar en central roll i Sveriges strategi för att stärka försvarsförmågan mot terroristhot. Samarbeten bidrar inte bara till förbättrad säkerhet och lägesbild utan även till att öka politisk och militär stabilitet i regionen.(Sverige 2024:27–28)

Varje dokument belyser olika aspekter av Sveriges internationella samarbeten och engagemang, från säkerhetspolitiska till militära och cyberrelaterade samarbeten, vilket visar på en bred och integrerad strategi för att hantera doktrinära och asymmetriska hot.

Förebyggande arbete och kommunikationsstrategier

Hur beskrivs förebyggande åtgärder och kommunikationsstrategier dokumenten?

I "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism" beskrivs en rad förebyggande åtgärder som inkluderar utbildningsprogram för att öka medvetenheten om terrorism och vad som driver den. Kommunikationsstrategier fokuserar på att motverka extremistpropaganda genom att främja värderingar som stöder demokrati och samhällsengagemang. (Regeringskansliet 2023a:14–16) I "Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet", understryks betydelsen av att förbättra informationssäkerheten som en förebyggande åtgärd. Strategier inkluderar ett starkt cyberförsvar och ökad samverkan mellan myndigheter för att hantera cyberhot effektivt. Kommunikation spelar en nyckelroll i att informera och utbilda, både allmänheten och företag, om cyberhot och vad det innebär. (Regeringskansliet 2016:20–25) I "Stärkt försvarsförmåga - Sverige som allierad" framhävs internationella samarbeten och delning av underrättelseinformation som centrala förebyggande åtgärder. Genom att dela information och resurser med andra nationer stärks Sveriges förmåga att förutse och förhindra säkerhetshot. (Sverige 2024:30–32)

Samhällelig resiliens

Utbildningsprogram och Informationskampanjer

Hur beskriver dokumenten utbildnings- och informationskampanjer?

I dokumentet "Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet" beskrivs vikten av utbildning för att kunna hantera allvarliga IT-attacker. Regelbundna nationella och internationella övningar är viktiga för att kunna möta och hantera IT-hot samt även för att ta fram och utvärdera rutiner och konceptuella metoder. (Regeringskansliet 2016:26–27) En ökad kunskap om sårbarheter och lämpliga säkerhetsåtgärder är också viktig för informationssäkerheten. Detta omfattar kartläggningar och utvärderingar om informationssäkerhet som genomförs i samverkan med bland annat MSB och kommuner. (Regeringskansliet 2016:26–27) I "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism" beskrivs hur Skolverket och Socialstyrelsen ska tillhandahålla vägledning och kunskapsstöd för skolverksamheter och socialtjänstpersonal för att kunna förebygga våldsbejakande extremism. (Regeringskansliet 2023a:22–23) En specifik informationskampanj nämns där Socialstyrelsens fått i uppdrag att informera om sitt uppdrag och arbete. Denna ska riktas till relevanta målgrupper. (Regeringskansliet 2023a:26)

Utifrån de identifierade indikatorerna fokuserar den svenska strategin på utbildning och informations-spridning som centrala komponenter för att stärka samhällelig resiliens. Både utbildningsprogram och informationskampanjer betonas som nödvändiga för att hantera cyberhot och våldsbejakande extremism, med specifika insatser riktade mot skolpersonal och allmänheten.

Hur bidrar dessa program till att stärka allmänhetens motståndskraft och medvetenhet om terrorism?

I dokumentet "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism" finns uppgifter till Socialstyrelsen och Skolverket. Dessa ska ge kunskapsstöd och handledning för att stärka skolverksamhetens och socialtjänstens förmåga att förebygga våldsbejakande extremism. Dessa insatser avser metodstöd och stödteam som ska öka skolpersonalens och socialtjänstens förmåga att upptäcka och bemöta radikaliseringsprocesser. Syftet är att stärka både motståndskraft och medvetenhet om terrorism. (Regeringskansliet 2023a:23,26) I "Stärkt försvarsförmåga - Sverige som allierad" tas vikten av de frivilliga organisationerna upp. Genom att rekrytera och utbilda specialistbefattningar inom hemvärnet och krigsorganisationen bidrar de till försvarsuppläsning, som ökar allmänhetens försvarsvilja, motståndskraft och kunskap i egen beredskap. Detta ska enligt dokumentet bidra till att stärka samhällets förmåga att hantera kriser och hot. (Sverige 2024:196)

Utbildningsprogram och informationskampanjer i de svenska strategidokumenterna bidrar till att stärka allmänhetens motståndskraft och medvetenhet om terrorism genom att förbättra utbildning, övningar, vägledning och stödinsatser för relevanta aktörer. Dessa insatser ökar samhällets förmåga att förebygga, upptäcka och hantera hot och kriser effektivt.

Stödstruktur för Terroroffer

Presenteras några stödstrukturer för terroroffer i dokumenten?

I dokumentet "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism" finns riktade insatser mot just offer för terrorism. Brottsoffermyndigheten har tagit fram informationsmaterial riktat till offer för terrorism, vilket finns tillgängligt på myndighetens webbplats och som informationsblad. Materialet ska distribueras till relevanta myndigheter och organisationer vid exempelvis en terroristattacker. Dessutom har Brottsoffermyndigheten sedan 2021 uppdraget att vara Sveriges nationella kontaktpunkt för offer för terrorism. Detta sker inom ett specifikt nätverk inom EU-arbetet. (Regeringskansliet 2023a:65–66)

Lokala och Gemenskapsfrämjande Initiativ

Vilka gemenskapsfrämjande initiativ mot terrorism framgår av strategidokumenterna?

I dokumentet "Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism" nämns ett flertal initiativ. Civilsamhällets är viktigt för att motverka våldsbejakande extremism. Stöd ska ges till ideella organisationer som arbetar med förebyggande insatser på lokal nivå. Specifika initiativ inkluderar utbildningsprogram för att öka medvetenheten om extremism och bygga motståndskraft inom lokala samhällen. (Regeringskansliet 2023a:24) Kommuner och lokala aktörer uppmanas att samverka med polis och säkerhetstjänst för att identifiera och hantera radikaliseringsprocesser tidigt. Detta inkluderar lokala säkerhetsnätverk och informationsdelning mellan olika aktörer i samhället. (Regeringskansliet 2023a:25) Därutöver har hemvärnet och lokala försvarsorganisationer en viktig roll i att stärka lokal motståndskraft. De bidrar till samhällsskydd genom att delta i övningar och utbildningar som syftar till att förbättra beredskapen mot påfrestningar på samhället. (Sverige 2024:196)

Sammanfattande analys av de tre principerna

I denna del tas avsteg i de indikatorer och teoretiska principer som identifierats och binder samman dessa med undersökningens problemformulering. Sveriges strategi för taktisk förvägran inkluderar specifika säkerhetsåtgärder som ökad övervakning vid kritiska infrastrukturer och gränskontroller. Därtill kommer användningen av avancerade teknologiska system

för övervakning och dataanalys. Dessa åtgärder syftar till att göra det svårare för terrorister att genomföra attacker, vilket teoretiskt sett borde bidra till att minska risken för terrorism. En fördel med dessa åtgärder är deras förmåga att skapa en högre säkerhetsnivå genom att direkt påverka terroristers möjligheter att genomföra sina intentioner. Teorier om taktisk förvägran (Kroenig och Pavel 2012:28–31) betonar vikten av att förneka terrorister de operativa möjligheter de behöver för att lyckas med sina attacker. Genom att stärka övervakningen och säkerheten vid kritiska mål, följer Sverige teorin som syftar till att öka kostnaderna och göra det svårare för terrorister att genomföra sina attacker. Genom att implementera specifika säkerhetsåtgärder, där bland annat gränskontroller ingår, minskar Sverige därigenom risken för ett inflöde av potentiella terrorister. Dessa åtgärder gör det svårare för terrorister komma in i landet och genomföra attacker. Användningen av avancerade övervakningssystem och konceptuella metoder för dataanalys förbättrar också förmågan att identifiera och reagera på potentiella hot i tid.

Dock finns det problematiska aspekter att överväga. Kostnaden för att upprätthålla avancerade övervakningssystem och säkerhetsåtgärder är rimligtvis hög, vilket kan komma att bli en betydande belastning för en småstat med begränsade resurser. Dessutom kan omfattande övervakning leda till integritetsproblem och minska allmänhetens förtroende för staten och den politiska ledningen, vilket inte minst visade sig när den omstridda FRA-lagen bifölls i riksdagen 2009. (Svd 2009) Om befolkningen upplever att deras personliga integritet kränks, kan det leda till ett generellt ökat motstånd nödvändiga säkerhetssystem. Detta kan innebära att effektiviteten av säkerhetsåtgärderna minskar.

Effektiv samverkan mellan olika myndigheter är en central del av Sveriges strategi. Genom samarbete mellan Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Försvarmakten samt internationella partners, kan information delas snabbt och åtgärder koordineras effektivt. Denna samverkan ökar möjligheten att förhindra terroristattacker innan de inträffar och därigenom agera proaktivt. Internationellt samarbete spelar också en viktig roll genom att möjliggöra delning av information om potentiella hot. I teoribildningen framhålls att samverkan och informationsutbyte mellan olika säkerhetsaktörer är avgörande för att effektivt motverka terrorism. (Frey och Luechinger 2008:107–12) Det är därför rimligt att anta att Sverige, genom att följa denna teori, stärker avskräckningen genom att skapa ett integrerat säkerhetsnätverk.

När det finns konceptuella metoder för samverkan mellan olika säkerhetsaktörer kan information delas snabbt och åtgärder samordnas effektivare. Detta ökar möjligheten att proaktivt förhindra terroristattacker. Dock kan samverkan mellan olika myndigheter och internationella partners vara utmanande och tidskrävande. Koordinationsproblem kan uppstå, särskilt när flera aktörer är involverade, vilket kan fördröja responsen på akuta hot. Dessutom kräver ökad samverkan betydande resurser, både i form av personal och finansiering, vilket kan vara svårt att upprätthålla över tid.

Användningen av avancerade övervaknings- och underrättelsemetoder är centrala för att upptäcka och förhindra terrorism. Sveriges strategi inkluderar användning av moderna övervakningsteknologier och regelbundna övningar genomförs för att förbättra förmågan att hantera hoten i cyberdomänen mot framför allt IT-infrastruktur. Dessa metoder är syftar till att identifiera och stoppa säkerhetsrelaterade hot innan de sker. I teoribildningen betonas särskilt vikten av att ha fungerande underrättelse- och övervakningssystem för att effektivt kunna avskräcka terrorism. Genom att implementera dessa åtgärder strävar Sverige efter att följa denna teori.

Fördelarna med effektiva övervaknings- och underrättelsemetoder är att det möjliggör att vara proaktiv och ger god lägesbild. Effektiva övervaknings- och underrättelsemetoder gör det möjligt att identifiera och avvärja hot innan de effektueras, vilket minskar risken för attacker. Genom att ha en god lägesbild kan beslutsfattare snabbt mobilisera resurser och implementera nödvändiga åtgärder vid upptäckt av hot. Dock finns det risker associerade med ett starkt beroende av teknologi. Teknologiska system kan bli mål för cyberattacker, vilket kan försvaga landets övervakningskapacitet. Vidare kan omfattande övervakning skapa integritetsproblem, liknande de som nämnts tidigare, vilket kan minska allmänhetens stöd för säkerhetsåtgärderna.

Strategisk förvägran innebär att förneka terrorister de politiska och sociala vinster de eftersträvar. Sveriges strategi inkluderar politiska och sociala reformer samt internationella samarbeten för att minska terroristernas möjligheter att uppnå sina mål. Dessa åtgärder syftar till att påverka de strukturella och ideologiska fundament som understödjer terroristorganisationer. *Trager och Zagorcheva* (Trager och Zagorcheva 2005) framhåller att strategisk förvägran är effektiv genom att skapa långsiktiga hinder för terrorism genom politiska och sociala reformer. Sveriges fokus på integration och samhällssammanhållning som en del av sin strategi är i linje med denna teori.

Fördelarna med strategisk förvägran inkluderar ett långsiktigt perspektiv och strukturella förändringar. Genom att adressera de underliggande orsakerna till terrorism, såsom socioekonomiska faktorer och radikaliserings, kan Sverige minska risken för framtida terrorism genom att angripa själva grogrunden för radikalisering. Politiska och sociala reformer kan skapa mer integrerade och rättvisa samhällen, vilket minskar generellt kan minska incitamenten för utsatta individer att söka sig mot extremism. Dock är det viktigt att notera att effekterna av strategisk förvägran kan vara svåra att mäta på kort sikt. Det krävs tid och kontinuerliga insatser för att se resultat, vilket kan vara en utmaning för politiker och beslutsfattare som ofta är pressade att leverera snabba lösningar för att få fortsatt förtroende för sin förda politik. Vidare kan internationella samarbeten ibland vara komplexa och svåra att koordinera, särskilt i en värld av snabbt föränderliga geopolitiska förhållanden.

Att bygga samhällelig resiliens innebär att stärka samhällets förmåga att motstå, anpassa sig och återhämta sig från terrorattacker. Sveriges strategi inkluderar utbildningsprogram och informationskampanjer för att öka medvetenheten om terrorism samt stödstrukturer för terrorofffer. *Gearson* (Gearson 2012) betonar att samhällelig resiliens är avgörande för att minska terrorismens långsiktiga effekter och stärka samhällets förmåga att återhämta sig från attacker. Sveriges satsningar på utbildning och stödstrukturer är i linje med denna teori. Genom att vidta åtgärder för att minska terroristernas önskade effekt på samhället av ett attentat, bidrar detta till avskräckning.

Utbildningsprogram och informationskampanjer stärker allmänhetens motståndskraft och medvetenhet om terrorism. Genom att utbilda medborgarna i hur man känner igen och rapporterar potentiella hot kan responstiderna för samhället minskas, vilket i sin tur minskar chanserna för terrorister att lyckas med en attack. Stödstrukturer för terrorofffer bidrar till att samhället kan återhämta sig snabbare efter en attack, vilket minskar den långsiktiga påverkan av terrorism. Dock finns det implementeringsutmaningar att överväga. Att genomföra och upprätthålla effektiva utbildningsprogram och stödstrukturer kräver kontinuerliga resurser och engagemang från olika samhällsaktörer. Dessutom kan det vara svårt att kvantifiera effekten av samhällelig resiliens på kort sikt, vilket kan göra det utmanande att bedöma framgången för dessa åtgärder.

5. Slutsatser

Studiens resultat

Denna studie har haft som ansats att undersöka hur Sveriges nationella strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism tillämpar principer för avskräckning, samt utvärderar hur väl anpassade dessa principer är utifrån det teoretiska ramverket för avskräckning.

Hur väl anpassad är den svenska strategin mot våldsbejakande extremism och terrorism i termer av avskräckning när den utvärderas mot vetenskapliga avskräckningsteorier?

Sveriges strategi visar sig vara välanpassad i flera avseenden. Taktisk förvägran, som innefattar specifika säkerhetsåtgärder och samverkan mellan myndigheter, följer teoribildningens framgångsfaktorer. De strategiska dokumenten i empirin betonar användningen av avancerad övervakningsteknologi och regelbundna övningar för att förbättra förmågan att hantera hotet från terrorism. Dessa metoder är i linje med undersökningens teoretiska ramverk som betonar behovet av teknologisk och organisatorisk kapacitet för att förebygga hot. Emellertid är kostnaderna för sådana åtgärder generellt sett höga, och det finns risker förknippade med omfattande övervakning som kan påverka allmänhetens förtroende.

Den svenska strategin inkluderar politiska och sociala reformer samt internationella samarbeten för att minska terroristernas möjligheter att uppnå sina mål. Genom att ta fram handlingsplaner för att hantera de underliggande orsakerna till terrorism, såsom socioekonomiska faktorer och radikaliserings, skapas möjligheter att minska risker för radikalisering på längre sikt. Denna långsiktiga ansats stämmer väl överens med teorier om strategisk förvägran, men effekterna är svåra att mäta på kort sikt och kräver kontinuerliga insatser från olika myndigheter och samhällsaktörer över lång tid.

Samhällelig resiliens betonas genom utbildningsprogram och informationskampanjer som syftar till att öka medvetenheten om terrorism samt metoder för att ge stöd till terroroffer. Dessa insatser stärker samhällets förmåga att återhämta sig från attacker och minska den långsiktiga påverkan av terrorism. Teoretiskt sett är detta en grundläggande komponent för att minska terrorismens effekter och skapa en motståndskraftig befolkning. Dessa faktorer lyfts fram tydligt i den svenska strategin och bidrar till avskräckning genom att syftet är att minska effekterna på samhället vid en attack.

Möjliga svagheter och utmaningar i den svenska strategin

- En möjlig svaghet i den svenska strategin är kostnaderna för att upprätthålla övervakning med avancerade övervakningssystem samt de fysiska säkerhetsåtgärderna. Skulle terrorhotet öka ytterligare och fler taktiska förvägringsstrategier behöva implementeras, kan kostnaderna bli stora. För en småstat som Sverige kan ytterligare ökade kostnader inom säkerhetsarbete bli en belastning.
- Omfattande övervakning kan leda till integritetsproblem och minska allmänhetens förtroende för staten. En viktig aspekt i säkerhetsarbetet är att balansera implementering av säkerhetsåtgärder för att undvika negativa reaktioner från befolkningen.
- Implementeringen av strategiska förvägringsstrategier tar lång tid. Detta kan vara en utmaning för demokratiska länder, som Sverige, där politiken ofta måste uppvisa snabba resultat för att få fortsatt förtroende.

Sammanfattning och rekommendationer

Sveriges strategi är omfattande och väl anpassad till det teoretiska ramverket för avskräckning. Genom att kombinera principerna taktisk förvägran, strategisk förvägran och samhällslig resiliens har Sverige skapat en robust strategi för att hantera och avskräcka terrorism. För att ytterligare förbättra effekten av avskräckningen rekommenderas ett fortsatt fokus på kostnadseffektiva åtgärder för att kunna bibehålla en långsiktig nivå av strategiska och taktiska åtgärder. Därutöver torde förbättrad upplysning och kommunikation med allmänheten vara central för att minska risken för motstånd mot nödvändiga säkerhets- och övervakningsåtgärder. Genom att adressera dessa åtgärder kan Sverige ytterligare stärka sin förmåga att avskräcka terrorism och skapa ett säkrare och mer motståndskraftigt samhälle.

Metodologisk diskussion

Att säkerställa validiteten i en kvalitativ studie är avgörande för att resultaten ska vara tillförlitliga och användbara. I denna studie har en teorikonsumerande ansats använts för att analysera Sveriges strategi för att avskräcka terrorism med fokus på förvägringsstrategier. Valet av teorier i studien har haft en betydande inverkan på utformningen av det teoretiska ramverket, och andra teorier hade troligen gett undersökningen ett annat resultat. Genom att koncentrera studien till principerna taktisk förvägran, strategisk förvägran och samhällslig resiliens har studien kunnat undersöka avskräckning i en kontext som är relevant för en småstat som Sverige.

Intern validitet handlar om hur väl studien mäter det den avser att mäta. (David och Carole D 2016:33) I analysen har en noggrann granskning av innehållet i tre dokument identifierat specifika åtgärder och strategier som bidrar till att avskräcka terrorism. Denna djupgående analys har möjliggjort en detaljerad förståelse av hur teorier om avskräckning tillämpas i praktiken samt bidragit till en hög inre validitet.

Vidare har användningen av en teorikonsumerande ansats möjliggjort att systematiskt tillämpa teorier om avskräckning på empiriska data. Detta har bidragit till att skapa en tydlig koppling mellan teori och praktik, vilket stärker validiteten i slutsatserna. Genom att relatera till etablerade teorier om taktisk och strategisk förvägran samt samhällslig resiliens, har undersökningen kunnat utvärdera Sveriges strategi på ett teoretiskt grundat sätt.

Det finns vissa begränsningar i den metodologiska ansatsen. En av de huvudsakliga begränsningarna är att studien är baserad på enbart tre offentliga dokument. Även om dessa dokument ger en omfattande bild av Sveriges strategi, hade det varit fördelaktigt att komplettera med data från andra källor. En triangulering i undersökningen, vilket innebär att närma sig forskningsobjektet från flera vinklar, (David och Carole D 2016:477) hade stärkt slutsatserna. Exempelvis intervjuer med nyckelpersoner eller enkäter hade kunnat ge en mer heltäckande bild av hur strategierna implementeras i praktiken.

En annan begränsning är att studien fokuserar på en specifik nationell kontext. Extern validitet avser hur generaliserbara studiens resultat är till andra kontexter. Eftersom denna studie fokuserar på en specifik nationell strategi i en småstat, är generaliserbarheten begränsad till liknande kontexter. (David och Carole D 2016:33)

Studiens praktiska bidrag och fortsatt forskning

Genom att undersöka en småstats nationella strategi för att motverka terrorism genom avskräckning i en svensk kontext, bidrar studien till att generera kunskap om unika svenska förhållanden. Resultaten medger en bredare insikt i hur svenska nationella strategier förhåller sig till fenomenet avskräckning, vilket kan användas och förstås av beslutsfattare på både politisk och myndighetsnivå. Avskräckning som term är för den taktiske yrkesofficeren gärna förknippat med ”tröskeffekt” dimensionerande förmågor och doktrinärt uppträdande. Därav kan studien och dess resultat bidra till en bredare förståelse för hur avskräckning som term kan användas och tillämpas, även för att hantera asymmetriska hot och inre nationell säkerhet.

Vidare ger studien uppslag för fortsatt forskning inom krigsvetenskap, där det finns ett ytterligare behov av att studera hur småstaters kan tillämpa förvägringsstrategier på ett effektivt sätt. Även om undersökningens resultat kan vara relevanta för andra småstater med liknande hotbilder och resurser, kan kontextuella skillnader påverka hur strategier för avskräckning fungerar i olika länder. För att stärka den externa validiteten skulle framtida forskning kunna inkludera komparativa studier mellan olika länder. Kostnadseffektivitet är ett område som blir särskilt intressant för småstater med begränsade resurser. Genom att kvantifiera kostnader för säkerhetsåtgärder kopplade till faktiska hot, går det undersöka hur dessa åtgärder ska tillämpas för att nå maximal effekt kopplat till avskräckning, kostnadseffektivitet och tid.

Slutligen bör framtida forskning fokusera på att utveckla och tillämpa kvantitativa metoder för att mäta effektiviteten av olika avskräckningsstrategier. Genom att samla in och analysera data om faktiska resultat, exempelvis minskad frekvens av terrorattacker eller hur allmänheten upplever och förbereder sig på ett terrorhot, kan en mer exakt bild ges av hur väl strategierna fungerar och vilka justeringar som kan behövas genomföras.

Litteratur och referensförteckning

- David, Matthew, och Sutton Carole D. 2016. *Samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann E. Towns, och Lena Wängnerud. 2017. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Frey, Bruno S., och Simon Luechinger. 2008. "THREE STRATEGIES TO DEAL WITH TERRORISM". *Economic Papers: A Journal of Applied Economics and Policy* 27(2):107–14. doi: 10.1111/j.1759-3441.2008.tb01030.x.
- Gearson, John. 2012. "Deterring Conventional Terrorism: From Punishment to Denial and Resilience". *Contemporary Security Policy* 33(1):171–98. doi: 10.1080/13523260.2012.659600.
- George, Alexander L., och Andrew Bennett. 2005. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Haffa, Robert P. 2018. "The Future of Conventional Deterrence: Strategies for Great Power Competition". *Strategic studies quarterly* 12(4):94–115.
- Knopf, Jeffrey W. 2010. "The Fourth Wave in Deterrence Research". *Contemporary Security Policy* 31(1):1–33. doi: 10.1080/13523261003640819.
- Kroenig, Matthew, och Barry Pavel. 2012. "How to Deter Terrorism". *The Washington Quarterly* 35(2):21–36. doi: 10.1080/0163660X.2012.665339.
- M., Daniel G. Arce, och Todd Sandler. 2005. "Counterterrorism: A Game-Theoretic Analysis". *Journal of Conflict Resolution* 49(2):183–200. doi: 10.1177/0022002704272863.
- MacKinney, John. 2015. "The Balance of Pain: Terrorism Deterrence in Israel". *Comparative Strategy* 34(1):1–13. doi: 10.1080/01495933.2015.991631.
- Morgan, Patrick M. 2012. "The State of Deterrence in International Politics Today". *Contemporary Security Policy* 33(1):85–107. doi: 10.1080/13523260.2012.659589.
- Regeringskansliet. 2003. "Lag (2003:148) om straff för terroristbrott | Sveriges riksdag (riksdagen.se)". Hämtad 25 mars 2024 (https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2003148-om-straff-for-terroristbrott_sfs-2003-148/).
- Regeringskansliet. 2016. "Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet, Skr. 2016/17:213".
- Regeringskansliet. 2023a. "Regeringens skrivelse 2023/24:56 Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism – förebygga, förhindra, skydda och hantera".
- Regeringskansliet. 2023b. "Uppdrag att införliva den nya strategin mot våldsbejakande extremism och terrorism i myndigheternas verksamheter". Hämtad 03 maj 2024 (<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2024/01/uppdrag-att-vidta-atgarder-for->

att-inforliva-den-nya-strategin-mot-valdsbejakande-extremism-och-terrorism-i-myndigheternas-verksamheter/).

- Romaniuk, Scott Nicholas. 2019. "Terrorism, Deterrence, and the Search for Security in an Era of Violent Extremism". *Terrorism and Political Violence* 31(3):632–38. doi: 10.1080/09546553.2019.1589879.
- Stone, John. 2012. "Conventional Deterrence and the Challenge of Credibility". *Contemporary Security Policy* 33(1):108–23. doi: 10.1080/13523260.2012.659591.
- Svd. 2009. "I morgon börjar FRA-laget gälla - svd.se". Hämtad 15 maj 2024 (<https://www.svd.se/a/57f847d7-7765-37a3-a75e-bcf7894ffd89/i-morgon-borjar-fra-lagen-galla>).
- Sverige. 2024. "Stärkt försvarsförmåga: Sverige som allierad Ds 2024:6".
- Säkerhetspolisen. 2024. "Bedömning av terrorhotet 2024 - Säkerhetspolisen.se". Hämtad 20 april 2024 (<https://www.sakerhetspolisen.se/ovriga-sidor/nyheter/nyheter/2024-02-13-bedomning-av-terrorhotet-2024.html#:~:text=Terrorhotet%20mot%20Sverige%20bed%C3%B6ms%20fortsatt,fyra%20p%C3%A5%20en%20femgradig%20skala>).
- Trager, Robert F., och Dessislava P. Zagorcheva. 2005. "Deterring Terrorism: It Can Be Done". *International Security* 30(3):87–123. doi: 10.1162/016228805775969564.
- Vad, Erich. 2018. "How to Fight Terrorism? Political and Strategic Aspects". *CNS Spectrums* 23(2):158–65. doi: 10.1017/S1092852917000724.
- Vaicekauskaitė, Živilė Marija. 2017. "Security Strategies of Small States in a Changing World". *Journal on Baltic Security* 3(2):7–15. doi: 10.1515/jobs-2017-0006.
- Wenger, Andreas, och Alex Wilner, red. 2012. *Deterring Terrorism: Theory and Practice*. Stanford, Calif: Stanford Security Studies, an imprint of Stanford University Press.
- Wikipedia. 2024. "Terrordådet i Stockholm 2017 - wikipedia.org". Hämtad 05 maj 2024 (https://sv.wikipedia.org/wiki/Terrord%C3%A5det_i_Stockholm_2017).
- Wilner, Alex S. 2011. "Deterring the Undeterrable: Coercion, Denial, and Delegitimization in Counterterrorism". *Journal of Strategic Studies* 34(1):3–37. doi: 10.1080/01402390.2011.541760.
- Yin, Robert K. 2018. *Case study research and applications: design and methods*. Sixth edition. Los Angeles: SAGE.